

Támogatás és közteherviselés

A VM Nemzeti Vidékstratégiai Konceptiója azt állítja a magyarországi társas vállalkozásokról – és „tőkés társasági formában működő nagybirtokok”-ként aposztrofálja őket –, hogy támogatásaik összege messze meghaladja az egyéni gazdaságokét. Az igazság ugyanakkor az – és a NAV társasági adóstatistikája is ezt mutatja –, hogy a társas vállalkozások 95 százaléka mind a hatályos EU-s és a hazai szabályozás alapján is kis- vagy középvállalkozás.

A támogatásokhoz jutást leginkább a minden földhasználót megillető terület alapú támogatások eloszlásával lehet mérni. A támogatásokkal kapcsolatos állítások ugyanakkor a közteherfizetés és a legális foglalkoztatás kérdését is felvetik. Nem nehéz ugyanis belátni, hogy a vidék élhetőségének sarokkövei a működő iskola, a megfelelő színvonalú infra-struktúra, az egészségügyi szolgáltatások, valamint az elégséges nyugdíj. Ezek mind-mind az adóforintokból, a közterhekhez való hozzájárulásból valósulnak meg. Ezért először vizsgáljuk meg, hogy az egyéni, illetve a társas szektor miként veszi ki részét a közteherviselésből.

Valódi adatok alapján

Jelen cikkben a közvetlen támogatásokat és a társadalom költségeihez való hozzájárulás mértékét hasonlítjuk össze. Szeretnénk hangsúlyozni, hogy a MOSZ elismeri az őstermelőknek a magyar mezőgazdaságban betöltött szerepét és nem célunk az adózási rendszer megváltoztatása. Tisztában vagyunk vele, hogy az őstermelők számára a mezőgazdasági termelés sokszor az egyedüli megélhetést jelenti. A MOSZ elismeri, hogy a mai rendszer a jövedelem őstermelőknél hagyásával nagymértékben hozzájárul a vidék élhetőségének javításához. Ezzel összhangban továbbra is kiállunk a pozitív diszkrimináció mellett a mezőgazdaságban. A MOSZ célja,

hogy bemutassa a tényeket, és valódi adatokra támaszkodva megcáfolja a Nemzeti Vidékstratégiai Konceptióban megjelent, a társas vállalkozásokkal és a mezőgazdasággal kapcsolatos hamis állításokat.

A hatályos rendelkezések értelmében Magyarországon természetes személy mezőgazdasági termelő tevékenységet egyéni vállalkozóként vagy mezőgazdasági őstermelőként folytathat. Becslések szerint hazánkban közel egymillió őstermelői igazolvány lapul ma a zsebekben. Az agrárgazdaság 2010. évi helyzetéről szóló jelentés szerint viszont csak 376 ezer őstermelő volt 2009-ben. Ennek oka, hogy az őstermelői státusz mára alapvetően adójogi kategóriát jelöl, az őstermelői igazolvány kiadása, a feltételrendszer azt megelőző ellenőrzése azonban nem az adóhatóság, hanem a megyei kormányhivatalok Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatala alá tartozó földművelésügyi igazgatóságok hatáskörébe tartozik.

Őstermelők adózása

A hatályos adószabályok szerint, ha a mezőgazdasági őstermelőnek – függetlenül attól, hogy a jövedelmét milyen módszerrel állapítja meg – a támogatások összegével csökkentett őstermelői tevékenységből származó éves bevétel nem haladja meg a 600 ezer forintot, akkor nem kell jövedelmet számolnia és nem kell adóbevallást sem benyújtania.

Emellett az az őstermelő, aki az őstermelésből származó jövedelme megállapítására a tétel költségelszámolást választja és bevételre 600 ezer forintnál több, de 4 millió forintnál kevesebb, valamint rendelkezik a bevételének 20 százalékát kitevő összegű számlával, szintén nem kötelező jövedelmet számolnia, úgynevezett nemleges nyilatkozatot tehet.

Az őstermelőket illetően csak 2009-re rendelkezünk az adóhatóság által készített statisztikával, de bátran kijelenthető, hogy az abból levont következtetések a 2010. év viszonylatában is helytállóak.

A NAV-nak az őstermelők személyi jövedelemadó-bevallására vonatkozó statisztikai adatai alapján 2009-ben a 376 ezer őstermelő közül 61 ezren nyújtottak be szja-bevallást, vagyis mindössze az őstermelők 16 százaléka ért el évi 600 ezer forintnál nagyobb, őstermelési tevékenységből származó bevételt, miközben több, mint 320 ezer őstermelőnek nem keletkezett adófizetési kötelezettsége.

A bevallást készítő őstermelők kevesebb, mint 11 milliárd forintos adóalapot realizáltak, ami után adófizetési kötelezettsége a bevallást készítő kevesebb, mint 38 százalékának, azaz 23 ezer főnek keletkezett, nagyjából 2 milliárd forint értékben.

A bevételüket bevallók járulékfizetésének mértéke hozzávetőleg 10–13 milliárd forintra tehető. A bevallást nem készítő, illetve nemleges nyilatkozatot adó több, mint 320 ezer őstermelőt – tekintettel arra, hogy nem adtak be adóbevallást – csupán járulékfizetési kötelezettség terheli, mintegy 5 milliárd forint összegben.

A múlt évben az őstermelők terület alapú támogatás címén 106 milliárd forintot kaptak és 20 milliárd forint közterhet fizettek be.

Az egyéni vállalkozók

A NAV közel 12 ezer fő mezőgazdasági tevékenységet folytató, az egyéni gazdaságokhoz tartozó egyéni vállalkozót tart nyilván, akik döntő többsége főfoglalkozású vállalkozó (6,6 ezer fő). A bevallások szerint ők 5 milliárd forint adózás utáni vállalkozói jövedelmet értek el 2010-ben.

A vállalkozásban elszámolt saját munkabér, azaz vállalkozói kivét címén 6 milliárd forintot számoltak el 2010-ben. Mivel a vállalkozásban végzett munka bére a vállalkozói kivét, ez után kell megfizetni a saját foglalkoztatáshoz kapcsolódó közterheket, a személyi jövedelemadót és a járulékokat. A főállású egyéni vállalkozó járulékos adóalapja minimum a minimálbér, de legalább középfokú végzettséget igénylő főtevékenység esetén legalább a garantált bérminimum. Az egyéb vállalkozói jogviszonyoknál ilyen megkötés nincs.

Mivel a vállalkozói kivét a vállalkozásban költségként elszámolható, pusztán adózási szempontok miatt a kivét összegét érdemes a járulékos adófizetés minimálisan meghatározott alapjával összhangba hozni. Vagyis a kivét összegét a főállású vállalkozóknak a minimálbér, illetve a garantált bérminimum összegében ajánlatos meghatározni. Ezt figyelembe véve megállapítható, hogy a mezőgazdasági

tevékenységet végző vállalkozók közül csak a főállásúak számolnak el maguk után munkabért, a 6,6 ezer főállású egyéni vállalkozó éves minimálbére ugyanis közel 6 milliárd forint. Ez azt jelenti, hogy csak a főállású egyéni vállalkozók fizetik meg maguk után – azon belül is a minimálbér után – a közterheket. A közteherfizetés mértéke 4 milliárd forint körüli-re becsülhető 2010-ben.

Az egyéni vállalkozó a vállalkozási szintű eredménye után úgynevezett vállalkozói személyi jövedelemadót és osztalékalap utáni adót köteles fizetni. A múlt évben a mezőgazdasági egyéni vállalkozások 4,5 milliárd forint vállalkozói adóalap és 2,5 milliárd, vállalkozói osztalékalap után 1,2 milliárd forint adót fizettek be.

A mezőgazdasági egyéni vállalkozók 6500 főt is alkalmaztak, akiknek 6 milliárd forint bért fizettek ki 2010-ben. A foglalkoztatás révén – munkáltatói pozíciójukból fakadóan – társadalombiztosítási, valamint szakképzési hozzájárulás címén 1,5 milliárd forintot, a foglalkoztatottat terhelő adó- és járuléktérhek után ezzel egyenértékű közterhet fizettek meg.

Az egyéni vállalkozások a hazai mezőgazdasági területek nagyjából 14 százalékát művelik, azaz 2010-ben 37 milliárd forint terület alapú támogatásokra voltak jogosultak. Ugyanakkor 8,2 milliárd forint közterhet fizettek be.

Társas gazdaságok

A kettős könyvvitelt vezető társas vállalkozásokat az egyéni gazdaságoknál megfigyelhető folyamatokhoz hasonlóak jellemezték 2010-ben. A kettős könyvvitelt vezető vállalkozások adózás előtti eredménye 49,8 milliárd forint volt, ami több, mint 7 milliárd forint társasági adó befizetését eredményezte.

Ezt az eredményt a társas szektor közel 83 ezer fő legális foglalkoztatása mellett teljesítette. A mezőgazdasági átlagbér ugyan még mindig jelentő-

sen elmarad a nemzetgazdasági átlagtól, de a vállalkozások így is 135 milliárdnyi bért (bérköltség) fizettek ki a munkavállalóknak. Ehhez kapcsolódóan több, mint 38 milliárd forint munkáltatóra háruló közteherbefizetési kötelezettségnek tettek eleget, és kifizetőként teljesítették a foglalkoztatottak szjaelőleg-, nyugdíj-, valamint egészségügyi- és munkaerőpiaci-járulék befizetési kötelezettségüket, mintegy 35 milliárd forintos nagyságrendben. Ezen túlmenően ezek a vállalkozások kompenzálták az adórendszer átalakításából fakadó bércsökkentést és végrehajtották a minimálbér-, illetve a garantált bérminimum-emelést. A társas vállalkozások 73 milliárd forint közteher megfizetése mellett 101 milliárd forint értékben jutottak terület alapú támogatáshoz 2010-ben.

Következtetések

A 376 ezer őstermelő tehát 20 milliárd forint körüli közterhet fizetett be, amiből 2 milliárd volt a személyi jövedelemadó és 18 milliárd a járulékok összege. A 12 ezer egyéni vállalkozó 2010-ben 8,2 milli-

árd forinttal járult hozzá a közterhekhez. Az őstermelők 106 milliárd forint, az egyéni vállalkozók 37 milliárd forint területalapú támogatást kaptak. A befizetett közterhek a támogatások 19 százalékát jelentették.

A kettős könyvvitelt vezető mezőgazdasági társas vállalkozások ezzel szemben 73 milliárdnyi közterhet fizettek be, miközben 101 milliárd forintot kaptak terület alapú támogatásként. Vagyis a társas szektor a támogatások 73 százalékát fizette vissza a társadalomnak.

A közvetlen támogatások megoszlása hűen tükrözi a mezőgazdasági földhasználatot, ugyanakkor nyilvánvaló, hogy a társas vállalkozások által termelt árualap mennyisége meghaladja a földhasználatuk arányát. Elég arra gondolni, hogy az állatállomány döntő többsége a társas vállalkozásoknál található.

Tény, hogy a terület alapú mellett más támogatások is vannak. Az agrárgazdasági jelentés is megállapítja, hogy társas és egyéni vállalkozások, valamint magánszemélyek részesedésében a 2010-re

meghirdetett támogatásokból összességében nem észlelhető túlzott aránytalanság, hiszen a valamennyi támogatási formára kifizetett támogatási összegnek az 55,1 százalékát hívták le a társas, 44,9 százalékát az egyéni vállalkozások. (Amennyiben a támogatások eloszlásának vizsgálatánál a kibocsátást is figyelembe vesszük, a támogatási intenzitás az egyéni gazdaságok esetében jelentősen nő.)

A mezőgazdaság gerince

Az egyes jogcímek eloszlását vizsgálva jóval heterogénebb képet kapunk. Ugyanakkor – ahogy az agrárgazdasági jelentés is írja – az egyes támogatáscsoportokon belül az ezektől az arányoktól való eltérések jellemzően az ágazati termelési szerkezettel állnak összefüggésben. Mivel állattenyésztésre döntő többségében a társas szektor vállalkozik, az állattenyésztéshez kapcsolódó támogatásokra is ők váltak jogosulttá, és logikus módon az állattenyésztéshez kapcsolódó beruházási támogatások nagyobb hányadát is ők hívják le. Elgondolkodtató, hogy ez a kör vállalkozik a fejlesztésekre – ami pedig a foglalkoztatásnak és hosszú távon az eredményes működésnek is a záloga.

Mindezek alapján a hazai mezőgazdaság gerincét nem a „tőkés nagybirtokok”, hanem a jogi személyiségű kvk-k adják: jelentős mértékben hozzájárulnak a közkiadásokhoz, a beruházások nemzetgazdasági szintjéhez, és kiszámítható megélhetést biztosítanak több, mint százezer embernek vidéken.

E tények figyelembevételére indokolt a Nemzeti Vidékstratégiai Koncepció véglegesítésekor.

PARAGI MÁRTON

A főbb támogatási jogcímek vállalkozási formánkénti megoszlása		
Jogcímek	Magánszemély és egyéni vállalkozó összesen	Társas vállalkozás
	Kifizetés aránya (%)	
HOP	23,3	76,7
NDP	16	84
Belpiaci intézkedések	44,4	55,6
EMVA	31,9	68,1
I. tengely: Versenyképesség-javító intézkedések	27,5	72,5
II. tengely: Környezetvédelmi intézkedések	52,9	47,1
III. tengely: Vidékfejlesztési intézkedések	12,1	87,9
IV. tengely LEADER	2,3	97,7
V. tengely Technikai segítségnyújtás (TS)	0	100
Közvetlen támogatás	52,8	47,2
Külpiaci intézkedések	0	100
Nemzeti támogatások	30,3	69,7
Összesen:	44,9	55,1

Forrás: MVH, Agrárgazdasági jelentés 2010